

FÜZELERİN GÖLGESİNDE LEVANT KIYILARI...

Tel Aviv'de sabah masmavi bir Akdeniz'e uyanırsınız. Akdeniz'in Cebelitarık'tan gelen dalgalarının son durağı olan bu tarihi Levant kıyıları güneşin ilk ışıklarıyla gözlerinizi kamaştırır. Ta ki o günkü gazeteyi elinize alıncaya kadar...

Firavun'dan kaçanlar için yarılan Kızıldeniz'in rengi değişmeye başlar, bölgenin geleceği gibi, bulanık bir hal alır. Mısır'la İsrail arasındaki olası sınır çatışmalarından, İsrail'i haritadan silmekten bahseden İran'ın son füze denemesine, Hizbullah'ın Lübnan'dan savurduğu tehditlerden, Gazze'den İsrail'in Sderot kasabasına atılan roketlere, karşılığında İsrail jetlerinin orantısız güç kullanarak vurduğu Gazze'de enkaz altında kalan çocuklara kadar bitmek bilmez çatışma haberleriyle daralırsınız.

Bu durum bir İsrailli için bir yaşam biçimi halini almıştır. Gerçekte en güçlü ordulardan birine sahip, ABD'nin doğal müttefiki olan İsrail, benzer haberlerle Arap komşuları tarafından cendereye alınmış, dış kulvardan da İran'ın nükleer güç olması halinde hedef tahtasına dönüşeceğini düşünerek, "çevrelenmişlik" hissiyle kendini hep tehdit altında görür. Yakın zamana kadar bu histen kurtulmasını sağlayan tek bir Akdenizli komşusu bulunuyordu. O da her yıl 1 milyona yakın İsrailli'nin ziyaret ettiği Türkiye idi. Ta ki Mavi Marmara olayına kadar...

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1195/Seda+Kirdar>

Türkiye- İsrail ilişkileri 2008'i 2009'a bağlayan dönemde İsrail'in Gazze operasyonu ile gerilmeye başlamış, Davos'ta "One Minute" olayı yaşandıktan sonra 2010 Ocak ayında alçak koltuk krizi patlamıştı. Mavi Marmara olayıyla ise ilişkiler tamamen raydan çıktı. Gazze'ye olan ablukayı delmek üzere yola çıkan STK konvoyu, uluslararası sulara İsrail komandolarının saldırısına uğrayıp, bu saldırıda 9 sivil Türk öldürülünce iki ülke sıcak bir çatışmanın eşiğine kadar geldi.

Bu çatışma ortamı bölgede büyük bir gerginlik yarattı. Orta Doğu'daki iki müttefikinin aralarının bozulmasından endişe duyan ABD'nin de devreye girmesiyle mesele BM bünyesinde kurulan Palmer soruşturma komisyonuna havale edildi. Komisyon çalışmalarını sürdürürken Türk ve İsrailli yetkililer gizli gizli buluşarak bir çıkış yolu üzerinde uzlaşmaya çalıştılar. Türkiye özür, tazminat ve Gazze'ye ablukanın kaldırılmasını, uzlaşının olmazsa olmazları olarak tanımladı. İsrail tarafı ise Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'ın ağzından asla özür dilemeyeceğini duyurdu. Buna rağmen gizli pazarlıklar devam etti. İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu da, Koalisyon ortağı İsrail Evimiz Partisi'nin Başkanı Lieberman'dan farklı bir tutum sergilemedi. Komisyonun, İsrail'in uluslararası sulara müdahalesini meşru gören ancak aşırı güç kullandığını vurgulayan bir raporu çıkarması ile ipler koptu; Türkiye İsrail Büyükelçisi'nden ülkeyi terk etmesini istedi ve diplomatik ilişkiler İkinci Katip düzeyine düşürüldü.

İsrailliler, tatillerini güvenle geçirdikleri, Türk Havayolları'nın günde üç seferiyle, kendilerini İstanbul üzerinden dünyaya ulaştırdığı Türkiye'ye karşı, siyasetçilerinin "Türkiye güvenliğini tehdit etti" söylemini benimseyerek, özür dilemeye gerek olmadığı görüşünü benimsedi. Türk kamuoyu ise Osmanlı döneminden bugüne kadar Türklerle çatışmaya girmemiş olan Yahudilerin uluslararası sulara 9 Türkü öldürmesini hazmedemedi.

Orta Doğu'nun iki güçlü ülkesi arasındaki ilişkiler her alanda dostluktan uzaklaşarak soğuk ve gergin bir yörüngede kilitlenmişken, Arap Baharı'nın patlak vermesiyle bölge aniden bambaşka bir atmosfere girdi. İsrail'in, üç savaş sonrasında barış düzenlemelerine gidebildiği Mısır'da, Müslüman Kardeşler iktidara geldi. Arap Baharı'nın en sert rüzgarlarının estiği Suriye'de muhalifler ve rejim arasında iç savaş çıktı. Hem Türkiye'nin hem İsrail'in komşusu olan bu ülkedeki iç savaş, bölgede kamplaşmalara ve ayrışmalara yol açtı. İsrail'i hedef bellemiş olan İran, sıranın kendisine geleceği inancıyla Esad rejiminin yanında yer alırken, Sünniler başat olmak üzere muhaliflerin uğradığı katliamlar karşısında da Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar eksenli bir dayanışma bloğu oluştu. Irak Merkezi Yönetimi de Şii paydasında Suriye rejimine arka çıktı.

Bu kargaşa ortamında İran, nükleer programını ince ince yürütürken, dönülmez yola girildiğini düşünen İsrail yönetimine, ABD dahil herkesin telkini ise, bu ortamda İran'a saldırının çılgınlık olacağı yönünde. İran'ın nükleer güç olmasından en çok olumsuz etkilenecek başka bir ülke varsa, o da bu ülkeyi dengeleyen komşusu Türkiye. Bu kadar hayati bir konuda ortak çıkarlara sahipken, ortak komşuları Suriye'de kan gövdeyi götürürken birbiriyle küs olan İsrail ve Türkiye bu meseleleri oturup konuşamayacak kadar kopuklar.

İsrail'de yapılan bir kamuoyu, bu kopukluğun artık sokaktaki İsrailli tarafından tasvip edilmediğini gösteriyor. İsraili İnstitute for Regional Foreign Policies (MITVİM) tarafından geçenlerde yapılan bir kamuoyu yoklamasına göre, İsraillilerin %68'i yöneticilerinin Türkiye'yle ilişkileri düzeltme yolunda harekete geçmesini istiyor.² Ankete cevap verenlerin %54'ü ise bunun için İsrail'in Türkiye'den özür dilemesini çözüm yolu olarak görüyor. Çoğunluğun görüşü, bunun sonucunda Türkiye'nin İran'a karşı yürütülen uluslararası kampanyada İsrail'e destek sağlayacağı yönünde.

İsrailli yetkililer ise özür dilseler bile Türk yetkililerin İsrail karşıtı söylemlerinin devam edeceği, hatta daha da artabileceği endişesini taşıyorlar. O yüzden Hamas lideri Meşal'in AK Parti Kongresi'ne katılımı dahil Türkiye'nin Filistin meselesine yönelik tavrını çok dikkatle takip ediyorlar. Türkiye'de ise İsrail'in

²"A Majority of Israelis Support an Israeli Apology to Turkey as Part of an Agreement to Mend Relations", A MITVİM Public Opinion Poll, September 2012, http://www.gpotcenter.org/dosyalar/Mitvim_Poll_2012.pdf

PKK'ya ne tür yardımlar sağladığı, Türkiye'nin dengesini bozmak için nasıl komplo teorileri yürüttüğü, kamuoyunda saatlerce tartışılıyor. Bu arada perde arkasından İran, nükleer güç olma eşiğini çoktan geçmek üzere...

Aşırı uç kesimleri saymazsak, sokaktaki İsraili, Türkiye'de Akdeniz güneşinin altında tatil yaptığı sıcak günlere dönmek istiyor. İsraili siyasilerin bunu iyi okuması lazım, yeri geldiğinde özür dilemek bir zaaf değil, olgunluktur. Özellikle dış politikada çıkarlarınızı komplo teorileri üzerinden değil, dürüstlük ve gerçekçi yaklaşımlar temelinde götürmek istiyorsanız... Bölgenin tarihi zaten karmaşık oyunlar sarmalında, halklarının hayatlarına huzur getirmekten yoksun liderlerden geçilmiyor.

Madalyonun öbür yüzüne gelince; Türkiye için bu kayıp sineye çekilir gibi değil ama tarihimiz, sunulan içten bir özrü geri çevirmeyecek, devlet ve millet olgunluğu sergilediğimiz örneklerle doludur. Samimi yaklaşımlara, samimi karşılıklar bulmak için daha fazla vakit kaybetmeden harekete geçmek iki ülke liderinin sorumluluğuna yakışan bir davranış biçimi olacaktır. Bu duygusal bir arayışın değil, bölgenin reel dengelerinin yeniden tesis edilmesinin gereğidir. Gelecekte Akdeniz'in, füzelerle değil kendi güneşiyle ısınması, bu tür sağduyulu yaklaşımların sergilenip sergilenmeyeceğine bağlı olacaktır.